

ki je smatral tako pisavo za etimologično pravilno. Odslej se je pisalo tako do najnovejšega časa,¹ dokler ni zopet Pleteršnik nastavljal pisave

¹ Novice 1844, 134: naleziti (Bleiweis, po Kopitarju!) 1846, 67: naleziti itd. Glasnik: grizti: 1863, 99; 1864, 207; 1866, 124; 1867, 35; natvezti: 5. zv. 74; zlezti 1865. 100 itd. Cegnar, Viljem Tell: molzti (26). Jurčič, Deseti brat: lezti (15, 160). Ljublj. Zvon: grizti (9. 180; 13. 557) prelezti (12, 24) itd.

po stari slovenščini, ki si je z pred t asimilirala. Levec je postavil pravilo: »Napačno . . . je pred nedoločnikovo končnico ti in pred namenilnikovo končnico t . . . opuščati prilikovanje ter pisati n. pr. grizti, lezti, molzti; grizt, molzt. Pravilne oblike so gristi, lesti, molsti; grist, molst.« To staroslovensko pravilo je v pisavi tudi zmagalo. (Dalje.)

STANKO MAJCEN: POVESTICE.

PISMA.

Moj ljubi fant!« Fric Plenkler se je zdrznil. Kaj me brigajo tuja pisma, in čeprav je izba sedaj moja in ta omara sedaj meni v rabo — nič me ne brigajo!

Vrgel je zveženj pisem v zaboj za kurivo in stopil nazaj k omari, kjer je razpravljal svoje stvari, metal tuje iz nje in vlagal svoje vanjo.

»To so ti čudaki. Ne le da puste vso nesnago v izbi, kadar se selijo — pisem, še pisem ne vzamejo s seboj. In to je vseeno, kakšna pisma so: od očeta, od matere, od sestre, od ljubice . . . nobeno ni toliko vredno, da bi ga spravili. Če ne spravili, pa vsaj ne puščali v tuji izbi, kamor pride vsak hip nov najemnik. Psi!«

Fric Plenkler je vlagal knjige, časopise, sešitke predavanj, obleko, perilo, neseser, vse lepo po vrsti, vse v isti predal in vse po istem redu. Pisma je položil čisto na dno v levi kot; zakaj imel jih je samo petero.

Kaj bi čutili pisci, če bi izvedeli, kako se ravna z njihovimi pismi! O brezsrčneži, ki ne zardijo, ko morajo vedeti, da tuj človek čita pismo prijateljevo; o trinogi, ki se ne vgreznejo v tla, ko morajo vedeti, da tujec prebira vrste njihove ljubice . . .! Fric te misli ni mogel izmisliti do konca. Če bi on imel kaj takega . . . bogastvo, zaklad takega pisma, z zlatom bi ga tehtal in iz Ljubljane na Dunaj bi se peljal nazaj ponj, če bi ga bila zadela nesreča, da ga je pozabil.

Kajpak, on ga še nima . . . a lahko se zgodi, da ga dobi. Mesto je veliko, ljudi je mnogo in človek se takorekoč dobrodejno izgubi v množici . . .

Fricu se je v srcu ukresala iskra, iskra je zanetila plamen, a ta plamen je bila doslej še samo radovednost. Toda radovednost je bila velika. Fric se je zavedal in sram ga je bilo.

Kako imponirajo ljudje, ki niso radovedni! Nepremičnega obraza zrejo pripovedovalcu v oči, kvečjemu nasmehnejo se pomilovaje, češ kako je pač bilo? tako in tako.

Fric je bil pospravil stvari in zaprl omaro. Ozrl se je po kabinetu, ki ni bil ne velik, ne majhen, ne temen, ne svetel, ne poceni, ne drag — tak, kakršni so vsi, le hiša nosi drugo številko in ulica drugačno ime. Na tisoče jih je v tem mestu. Tisoč ljudi stanuje v njih in ti se neprestano menjavajo. Človek ne ve, za kom pride, kam in kdo se za njim naseli v isto omaro, v isto miznico in v isto posteljo. Da ne ostanejo za kom papirji in taka umazana navlaka . . . kakor so tale pisma!

Fric se je ozrl v zaboj za kurivo, pisma so še ležala v njem.

Če jih je pustil tu, neznanec neznani, je s tem privolil, da jih čita katerikoli zoprni človek! In taki ljudje so na svetu . . .!

Kako se je začelo? »Ljubi moj fant!«

Srečno dekle, ki ne veš, ki ne veš, kaj se s tvojimi pismi godi. Ti misliš, da so z rdečim trakom povezana, hranjena na najlepšem mestu, če ne na srcu pod telovnikom, pa vsaj v suknji v stranskem žepu. Pa kaj! Čisto tuj človek jih je našel v omari in jih zalučal med smetje.

Fricu so se zasmilila pisma, pobral jih je iz zaboja in jih položil na mizo.

Srce mu je tolklo glasneje, roka se je na lahko tresla, ko je razganil prvo.

Ljubi moj fant!

15. maja 19 . . .

Onega večera ne pozabim nikdar. Moj si in moj boš, saj si mi obljubil in se sveto zaklel. Pa saj tudi ne more drugače biti. Ne sme. Saj veš . . . Ah, ne pozabi . . . Kako lepo je bilo. In vedel boš, da je sklenjeno.

Odpusti, da nisem bila močnejša. Močna biti, je poslej moj vzor.

Zbogom, zbogom, zbogom! Tvoja
Ema.

In drugo:

Ljubi! 18. maja.

Ti nič ne pišeš. Pa saj nimaš časa, kajne? Kdaj si že obljubil, da napišeš pismo? V naglici sem pozabila. 20., če se ne motim. Piši, samo piši. Pisala sem prva jaz, a to tebi nič mari. Me dekleta smo nestrpnjeje nego vi fantje. Jaz posebno. Ali me razumeš? 20. pride pismo in takrat bom vedela, ali razumeš.

Ema.

In tretje:

Ljubi!

Tvoje pismo me je zbegalo. Ali sem bila slabe volje? Ali dvomim? Oh, kako sem neumna. Ti in pozabil? Ti in ne vedel več — spleen! To so izrodki prečute noči. Vem, da se smeješ, ko čitaš te vrste. A vedi, da ne morem spat, odkar leži tvoje pismo v moji miznici. Nisi ga pisal tako, kakor bi ga bil moral pisati. Toda enkrat nobenkrat. Samo ne pozabi. Če pozabiš . . . nič; tisoč poljubov

od Tvoje
Ema.

In četrto:

Ljubi zvesti!

In zopet čakam. Obljubljenega obvestila ni. Enkrat sem te videla na cesti, a Ti me nisi zapazil. Tako si bežal! Ali je toliko opravkov? Drugi ljudje ne beže tako. In ti me res nisi zapazil? Pazi, pazi, da me ne zapaziš! Grdi, grdi! Ljubi, ljubi! Ko opraviš, sedeva v park in se naužijeva prostosti kakor dva zlato-krila kebra. Hočeš? In Ti boš še povrh imel zlat naočnik. Juhu! Dotlej pa vsaj popolnoma ne pozabi

Svoje Ema.

In peto:

Ljubi dragi fant!

Nič. Zopet nič. Meni se vrti svet pred očmi, če pomislim, da mi že mesec dni nisi odgovoril. Ali si odpotoval? Pa saj vidim Tvojo gospodinjo kupovati stročnice zate. King z bato. Ljubi, meni se zdi, Ti se oddaljuješ od mene,

in ko se mi tako zdi, se mi potaplja svet pred očmi, drevesa, cerkve, zvoniki tonejo in čez vse zašumi morje s sovražnim pljuskom . . .

Piši vsaj vrstico, vsaj besedo, dahni na papir in pošlji mi ga.

Tvoja žalostna Ema.

In šesto:

Zdaj vem vse in še mnogo več. Stvari so tako jasne in vendar jih moje neumno srce ne pojmi. O ljubi, o izgubljeni! In v meni gloje črv . . . Ali si res pozabil? Ali mogel, ali smel pozabiti? Naj zapišem, kar si povedati ne upam? Karl!!! Jaz sem močna, a če padeš Ti, zdrknem nema ob Tebi.

Danes se mi je sanjalo, ko sem Ti povedala novico, da si rekel: Dobro je, dobro. In ves si se smejal v obraz. Ali naj upam? Upanje ni zeleno, temveč je rdeče.

Tvoja Ema.

In sedmo:

Ljubi!

Skoro ne morem pisati. Pero se mi ustavlja, ko mislim, da velja Tebi. Tak si torej, tak je torej svet? V Tvojem pismu ne stoji nič o tem, po čemer sem s krvjo hrepenela. Zate ne obstoja. In meni je vse. Bo vse. In ti si gluhi. Gluh, kakor steber, ob katerega butam z glavo in ki niti ne odmeva. Počasi, počasi se širi obzorje, rdeče lise vstajajo na njem in rastejo s hitrico požara po vsem nebu. Ali je to sodni dan? Ti veš vse. Ali je to konec? Ne še, ne. Samo zdaj še ne. Saj zate še živim?! Ne zaradi sebe, vprašam.

Osmo in poslednje:

Ljubi!

Noč je, ko to pišem. V moji sobi je tako tiho, da slišim miš glodati v kleti, tako tiho, da slišim spečega človeka dihati nad seboj, tako tiho, da slišim skoz sedem sten Tvoje srce biti. In moje ne bije več. Je zastalo. Noče več. Ga vprašam, a noče več. Kdaj pride tisti dan?

To je moje najlepše ime:

Emica.

Fric Plenkler je položil pisma na mizo, zložil jih po vrsti in po dnevih in jih zavil v papir.

Shranil jih je k svojim kot svoja in ista svetost in spoštljivost jih je objela kakor njegova. Zakaj pisma so sveta in s srcem ne ljubi, kdor pisem ne ljubi.

RDEČE NOGE.

Dvorni svetnik pl. Ščaginski je odložil vilice in nož, otrl ustne s servieto in se naslonil na stol. Večerja je bila tečna — poklon zaslužnemu hoteliéju — a česar svetniško srce po pečeni raci s salato in kompotom na noben način ne more pogrešati, je dobra smotka.

»Natakar!«

Namesto natakarka pa je stopil v stransko sobo hotela »Pri rdeči kamizoli« beraček s trakovi za čevlje. Približal se je svetnikovi mizi, kakor se bliža vsa ta počestna in gostilniška beračija; z zmučenim obrazom in tresočo se roko.

»Gospod...«

Fantič je bil po ramah in suknjiču pokrit s svežim, nanovo zapadlim snegom.

»Kaj sneži?«

Dvorni svetnik se je ustrašil in uprl stekla svojih očal v okno. Šipa je bila orošena in le obratne črke vnanjega napisa so se dolgočasile na njej.

Ščaginskega pogled je od okna splaval na svršnik, ki je visel v kotu na klinu, in oko mu je strahoma obviselo na lahki jesenski suknji. O jaz tepec, kako naj pridem domov?

Domislil se je kožuha, ki visi doma v omari že dobra dva meseca in čaka, da ga pobeli prvi sneg. Čisto nov kožuh je, dar gospe pl. Ščaginske za 25. zakonski jubilej. O to bo nocoj jok za dva: prvič za skaženi jesenski površnik in drugič za zimski kožuh, ki je zamudil prvi sneg. Ščaginski se je pomiril z mislijo, da se nocoj itak samo še »cedi«, »belo« da bo šele jutri šlo, in dotlej je svršnik zopet lep in kožuh — naj čaka.

Docela pa se je zopet umiril, ko se je spomnil vseh mikov prvega snega. Pokrepčan od večerje in spočit od sedenja, s smotko v ustih, stopiš na cesto, noža se vgreza v sneg kakor v gosje perje in pušča sledove čisto novih, še ne obrabljenih čevljev za seboj, na brkih in na bradi se nastavljajo kosmi, ki grejejo in zaeno hladijo razgreto lice. Ljudje se presenečeno pozdravljajo, dober večer in lahko noč zveni mnogo prijazneje, bolj človeško, takorekoč nič koristolovno, naravni fenomen je brezdvomno vzbudil v ljudeh zavest celokupnosti, istosti in bratstva. In tako med rahlo in tiho padajočimi kosmi šetati se proti domu, v upanju na gorki zrak, ki sedaj gotovo

že polni izbo, na oblazinjeni stol, ki stoji pripravljen pred kaminom, na žarke žarečega oglja, ki kakor urni prsti švigajo iz peči, na pomirljive povesti starih avtorjev... o kolika slast!

Dvorni svetnik je veselo puhnil dim skoz nos — smotko mu je bil medtem obrezal in našgal natakarka — in njegova pozornost se je osredotočila v beračku.

»Kaj prodajaš? Ah, saj vidim, trakove za čevlje. Tako, dragec, jaz nosim štiflete, kakor vidiš, in s trakovi bi ne vedel, kaj početi. Ne bo nič.«

»A milostna gospa?« je naučeno prosil fant in snel motvoz z zvežnja.

Svetnik se je presenečeno nasmehnil.

»Vidiš, fant misli. Toda, mili moj, moja žena nosi čevlje na gumbce, tudi nič zate, kajne? Zaslužiš pa vseeno, da kaj kupim.«

Z las, na katerih se je bila med tem stalila snežna skorja, mu je zdrknil pogled na obraz, na rame, po jopiču navzdol, obstal na kratkih hlačah in — kaj so zagledale svetnikove oči? Beraček je bil bos.

Svetnik se je nekoliko priklonil, da bi videl natanko. Res, gola koža je bila. Pod koleni nekoliko modra, nato sinja, nad gležnji rožna in prsti in peta so bili rdeči, čisto in popolno rdeči. V mesarskih izložbah vidimo tako rdečico, tudi v angleškem beafsteaku. Svetnika je neprijetno dirnilo v želodec.

»Ali nimaš čevljev, da hodiš bos po gostilnah?«

Fantič je zanikal z glavo in pozorno uprl oči v svetnikove, kot da ima v najkrajšem času izračunati, kako daleč se je razvilo Ščaginskega sočutje.

»To ne gre, da bi bos človek hodil pozimi po boljših lokalih.« Ščaginski je zmajal z glavo in pogledal natakarka, ki je stal med durmi, jedilni list zataknen za telovnik, in zibal levo nogo v kolenu. V natakarkovem obrazu se je zrcalila pohlevnost in pokorščina in Ščaginski je spoznal, da je od njega odvisno, ali bodo bos ljudje beračili pozimi v boljših lokalih, ali ne.

Tega na noben način ni maral. V prsih se mu je zgenilo nekaj kakor sočutje in sramežljiva toplota mu je zaplala krog srca.

»Meni je vseeno, seveda, jaz o tem ne odločam,« se je poizkušal maskirati vsaj napram natakarku, ki je bil brezdvomno zapazil njegov notranji preobrat, ter je segel v žep po mošnjo.

»Ali te zebe v noge?«

»Zebe,« je vztrepetal fant, opazivši kretnjo, s katero segamo po denar, na svetnikovi roki,